

NCERT Solutions For Class 8 Sanskrit Part - I Chapter 1

	. पाठ दत्ताना पद्याना (श्लाकाना) सस्	वरवाचनं कुरुत-(पाठ में दिए गए श्लोकों का सस्वर
	वाचन कीजिए-)	
	– छात्र स्वयं सुस्वर वाचन करें।	
प्रश्न: 2	: 2. श्लोकांशेषु रिक्तस्थानानि पूरयत —(श्लोक के अंशों में रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए—	
	(क) समुद्रमासाद्य	"'1
	(ख)वचः मधु	रसूक्तरसं सृजन्ति।
	(ग) तद्भागधेयं	· पश्नाम्।
	(घ) विद्याफलं	
	(ङ) स्त्रियां सर्व	तद् कुलम्।
उत्तरम्-	(क) भवन्त्यपेयाः, (ख) श्रुत्वा, (ग) परमं, (घ) व्यसनिनः, (ङ) रोचमानायां, रोचते।
प्रश्नः ३	. प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत–	(प्रश्नों के उत्तर एक पद में लिखिए-)
	(क) व्यसनिनः किं नश्यति?	
•	(ख) कस्यां रोचमानायां सर्वं कुलं रोचते	?
	(ग) कस्य यश: नश्यति?	
	(घ) कस्मिन् श्लोके सब्सङ्गतेः प्रभावो वर्णितः?	
	(ङ) मधुरसूक्तरसं के सृजन्ति?	
उत्तरम–	(क) विद्याफलम्, (ख) स्त्रियाम्, (य	1) लक्षाम्य (घ) गण्मे (क) सन्
×4.	शब्दों के विस्तासन में से संस्ता सन	ात् चित्वा संस्कृतपदानि लिखत-(नीचे लिखे तद्भव
	शब्दों के लिए पाठ में से संस्कृत शब्द यथा- कंजूस कृपण:	चुनकर ।लाखए-)
	यथा- कजूस कृपण: कड्वा	
	पूँछ	
	लोभी	
	मधुमक्खी	
	तिनका	
उत्तरम—		
	कदकम्, पच्छम्, लब्धः, मधमक्षिका तप	THI
ाश्नः 5 .	कटुकम्, पुच्छम्, लुब्धः, मधुमक्षिका, तृष् अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तपदं क्रिया	ाम्। यदं च चित्वा लिखत – (नीचे लिखे वास्त्रों में मे
ाश्नः ५.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया	ादं च चित्वा लिखत-(नीचे लिखे वाक्यों में से
ाश्नः ५.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके	य दं च चित्वा लिखत— (नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—)
ाश्नः ५.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपद क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि	यदं <mark>च चित्वा लिखत—</mark> (नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कर्ता क्रि या
ाश्नः ५.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्त: मधुरसूक्तरसं सृजन्ति।	प् वं च चित्वा लिखत— (नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कर्ता क्रिया सन्तः सृजन्ति
ाश्नः ५.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा- सन्त: मधुरसूक्तरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषाः	प् वं च चित्वा लिखत— (नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कर्ता क्रिया सन्तः सृजन्ति
ाश्नः ५.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा- सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषाः (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति।	पदं च चित्वा लिखत—(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कर्त्ता क्रिया सन्तः सुजन्ति
ाश्नः ५.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा- सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति। (क) निगुण प्राप्य भवन्ति दोषा (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमधिका माधुर्यं जनयेत्	पदं च चित्वा लिखत—(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कर्ता क्रिया सन्तः सृजन्ति
ाश्नः ५.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपद क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषा (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशन	प्रदं च चित्वा लिखत—(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कत्तां क्रिया सन्तः सुजन्ति । ।
ग्र न: 5.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपद क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरसूवतरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषा (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशन् (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः	प्रदं च चित्वा लिखत—(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कत्तां क्रिया सन्तः सुजन्ति । ।
ाश्नः ५.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरस्वतरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषा (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशन् (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया	प्रदं च चित्वा लिखत—(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कत्तां क्रिया सन्तः सुजन्ति । ।
ग्र न: 5.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषाः (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशः (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति	प्रदं च चित्वा लिखत—(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कत्तां क्रिया सन्तः सुजन्ति । ।
ग्र न: 5.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपद क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा- सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषाः (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशः (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति।	प्रदं च चित्वा लिखत—(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कत्तां क्रिया सन्तः सुजन्ति । ।
ग्र न: 5.	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरस्वतरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषाः (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशः (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ग) मधुमक्षिका जनयेत् (घ) मैत्री नाशयित	पदं च चित्वा लिखत—(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए—) कर्ता क्रिया सन्तः सृजन्ति । । पति। भवन्ति।
उत्तरम्−	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरस्कतरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषाः (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमिक्षका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशः (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ग) मधुमिक्षका जनयेत् (म) मैत्री नाशयि	पदं च चित्वा लिखत-(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए-) कर्ता क्रिया सन्तः सृजन्ति । । पति। भवन्ति।
उत्तरम्−	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरस्कतरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषाः (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमिक्षका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशः (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ग) मधुमिक्षका जनयेत् (म) मैत्री नाशयि	पदं च चित्वा लिखत-(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए-) कर्ता क्रिया सन्तः सृजन्ति । । पति। भवन्ति।
उत्तरम्−	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरस्कतरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषाः (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमिक्षका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशः (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ग) मधुमिक्षका जनयेत् (म) मैत्री नाशयि	पदं च चित्वा लिखत-(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए-) कर्ता क्रिया सन्त: सृजन्ति । । पति। पां कुरुत-(रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न-निर्माण
उत्तरम्−	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपद क्रिक्या कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषाः (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमिक्षका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशाः (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ग) मधुमिक्षका जनयेत् (ग) मधुमिक्षका जनयेत् (ग) मधुमिक्षका जनयेत् (घ) मैत्री नाशयि (ङ) नद्यः भवन्ति रेखाङ्कितानि पदानि आधृत्य प्रशनिमां	पदं च चित्वा लिखत-(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए-) कर्ता क्रिया सन्त: सृजन्ति । । पां कुरुत-(रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न-निर्माण (ख) नद्य: सुस्वादुतोया: भवन्ति।
उत्तरम्−	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपदं और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति। (क) निगुणं प्राप्य भवन्ति दोषा (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमिक्षका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशन् (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ग) मधुमिक्षका जनयेत् (घ) मैत्री नाशयित् (ङ) नद्यः भवन्ति रेखाङ्कितानि पदानि आधृत्य प्रशनिर्माकी	पदं च चित्वा लिखत-(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए-) कर्ता क्रिया सन्त: सृजन्ति । । पति। पां कुरुत-(रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न-निर्माण
उत्तरम्−	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति। (क) निगुंण प्राप्य भवन्ति दोषा (ख) गुणक्षेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमिक्षका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशा (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ख) मधुमिक्षका जनयेत् (घ) मैत्री नाशयित् (ङ) नद्यः भवन्ति रखाङ्कितानि पदानि आधृत्य प्रशन्तिमां कीजिए—) (क) गुणाः गुणक्षेषु गुणाः भवन्ति। (ग) लुक्थस्य यशः नश्यति। (ङ) महता प्रकृतिः सुस्थिरा भवति।	पदं च चित्वा लिखत-(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए-) कर्ता क्रिया सन्तः सृजन्ति । एणं कुरुत-(रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न-निर्माण (ख) नद्यः सुस्वादुतोयाः भवन्ति। (घ) मधुमक्षिका माधुर्यमेव जनयति।
उत्तरम्−	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपदं और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरस्कतरसं सृजन्ति। (क) निर्गृणं प्राप्य भवन्ति दोषाः (ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत् (छ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशः (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ग) मधुमक्षिका जनयेत् (ग) मधुमक्षिका जनयेत् (छ) नद्यः भवन्ति रखाङ्कितानि पदानि आधृत्य प्रशन्निर्मा कीजिए—) (क) गुणाः गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति। (ग) लुब्धस्य यशः नश्यति। (ङ) महतां प्रकृतिः सुस्थिरा भवति। (क) के गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति?	पदं च चित्वा लिखत-(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए-) कर्ता क्रिया सन्तः सृजन्ति । । पां कुरुत-(रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न-निर्माण (ख) न्द्यः सुस्वादुतोयाः भवन्ति। (ख) काः सुस्वादुतोयाः भवन्ति।
उत्तरम्−	अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रिया कर्तृपद और क्रियापदों का चयन करके वाक्यानि यथा— सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति। (क) निगुंण प्राप्य भवन्ति दोषा (ख) गुणक्षेषु गुणाः भवन्ति। (ग) मधुमिक्षका माधुर्यं जनयेत् (घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशा (ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः कर्त्ता क्रिया (क) दोषाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ख) गुणाः भवन्ति (ख) मधुमिक्षका जनयेत् (घ) मैत्री नाशयित् (ङ) नद्यः भवन्ति रखाङ्कितानि पदानि आधृत्य प्रशन्तिमां कीजिए—) (क) गुणाः गुणक्षेषु गुणाः भवन्ति। (ग) लुक्थस्य यशः नश्यति। (ङ) महता प्रकृतिः सुस्थिरा भवति।	पदं च चित्वा लिखत-(नीचे लिखे वाक्यों में से लिखिए-) कर्ता क्रिया सन्तः सृजन्ति । एणं कुरुत-(रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न-निर्माण (ख) नद्यः सुस्वादुतोयाः भवन्ति। (घ) मधुमक्षिका माधुर्यमेव जनयति।

प्रश्नः 7. उदाहरणानुसारं पदानि पृथक् कुरुत-(उदाहरण अनुसार पदों को पृथक्-पृथक् कीजिए-)
यथा- समुद्रमासाद्य - समुद्रम् + आसाद्य
1. माधुर्यमेव —+
2. अल्पमेव —+
3. सर्वमेव —+
4. समानमपि — ···········+ ······
4. तनानाप — 5. महात्मनामुक्तिः— ·······+ ······
उत्तरम्— 1. माधुर्यम् + एव
4. समानम् + अपि 5. महात्मनाम् + उक्तिः
TO THE RESIDENCE OF THE PROPERTY OF THE PROPER
अतिरिक्तः अभ्यासः
(1) श्लोकांशान् परस्परम मेलयत-(श्लोकांशों का परस्पर मेल कीजिए-)
सुस्वादुतोयाः प्रभवन्ति नद्यः श्रुत्वा वचः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति।
साहित्यसङ्गीतकला विहीनः राज्यं प्रमत्तसचिवस्य नराधिपस्य।
सन्तस्तथैव समसञ्जनदुर्जनानां समुद्रमासाद्य भवन्त्यपेयाः
विद्याफलं व्यसनिन: कृपणस्य सौख्यं साक्षात्पशु: पुच्छविषाणहीन:।
उत्तरम् - सुस्वादुतोयाः प्रभवन्ति नद्यः समुद्रमासाद्य भवन्त्यपेयाः।
साहित्यसङ्गीतकलाविहीनः सक्षात्पशुः पुच्छविषाणहीनः।
सन्तस्तथैव समसञ्जनदुर्जनानां श्रुत्वा वच: मधुरसूक्तरसं सृजन्ति।
विद्याफलं व्यसनिन: कृपणस्य सौख्यं राज्यं प्रमत्तसचिवस्य नराधिपस्य।
(2) पदानि पृथक्कुरुत (पदों को पृथक् कीजिए–)
1. कुलमर्थपरस्य = (+)
2. त्वमेव = (+)
3. अहमपि = (+)
4. समुद्रमासाद्य = (+)
5. गृहमागत: = (+)
उत्तरम् - 1. कुलम् + अर्थपरस्य 2. त्वम् + एव 3. अहम् + अपि
4. समुद्रम् + आसाद्य 5. गृहम् + आगत:
(3) समानार्थकं पदं चित्वा समक्षं रिक्तस्थाने लिखत-(समानार्थ पद चुनकर समाने रिक्त स्थान
में लिखिए-)
मञ्जूषा – सज्जनाः, त्यजति, कीर्तिः, महापुरुषाणां/महात्मनाम्, राजा
1. यश: =
2. नराधाप: =
3. सन्तः =
4. जहाति =
5. महताम् =

END ****